

Luty 2011 r.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku

INDYKATORY PODLASKIEJ GOSPODARKI

Podlaskie Obserwatorium
Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PUBLIKACJA
BEZPŁATNA

Indykatory Podlaskiej Gospodarki opracowują pracownicy Podlaskiego Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych w następującym składzie:

1. Edyta Dąbrowska
2. Marta Marzena Sosnowska

Opracowanie jest dostępne wyłącznie w formie elektronicznej na stronie internetowej Podlaskiego Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

<http://www.obserwatorium.up.podlasie.pl/default.aspx?docId=2>

3. RYNEK PRODUCENTA

Wykres 1. Produkcja sprzedana przemysłu w woj. podlaskim oraz w Polsce w okresie: luty 2010r. – luty 2011r. (w cenach bieżących).

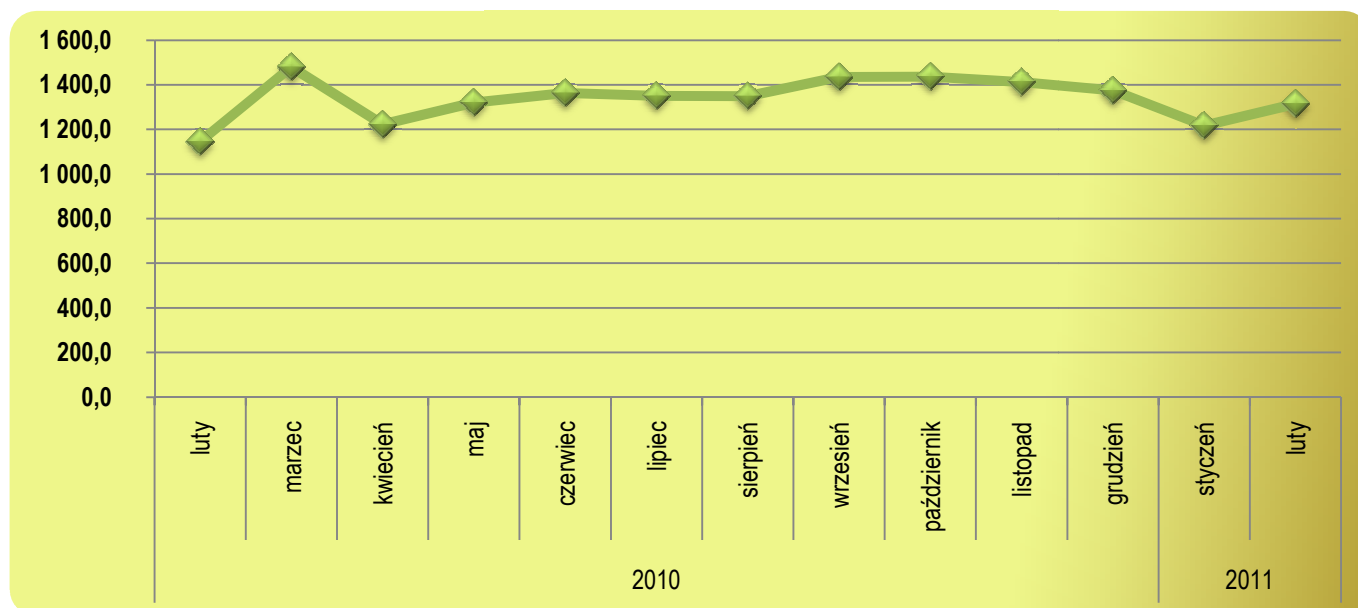


Tabela 1. Dane prezentowane w ujęciu kwartalnym		I kw. 2009	II kw. 2009	III kw. 2009	IV kw. 2009	I kw. 2010	II kw. 2010	III kw. 2010
Nakłady inwestycyjne w mln zł	woj. podlaskie	.	419,1	671,8	1 010,7	.	410,0	602,5
	Polska	.	43 650,7	64 326,2	94 063,1	.	34 452,8	55 837,5
Przychody z całokształtu działalności w mln zł	woj. podlaskie	7 519,6	15 846,8	24 127,0	32 087,5	7 462,1	14 851,0	21 444,4
	Polska	453 459,6	927 341,3	1 415 674,7	1 932 978,3	457 778,6	956 711,8	147 2871,0
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności w mln zł	woj. podlaskie	7 495,9	15 414,8	23 190,6	30 899,2	7 291,3	14 438,7	20 717,9
	Polska	440 125,4	882 269,7	1 342 742,5	1 837 000,3	434 978,4	906 115,1	1 391 377,5
Wynik na sprzedaży produktów, towarów i materiałów w mln zł	woj. podlaskie	266,9	572,6	903,1	1 221,1	164,8	441,6	657,1
	Polska	22 058,7	45 554,2	69 137,0	93 070,8	21 020,9	47 408,6	75 421,8
Wynik finansowy brutto w mln zł	woj. podlaskie	23,9	432,3	935,2	1 187,2	170,8	412,4	733,7
	Polska	13 382,2	45 078,0	72 953,1	95 914,5	22 827,2	50 575,7	81 117,1
Wynik finansowy netto w mln zł	woj. podlaskie	9,5	359,1	799,5	982,9	126,2	335,9	614,5
	Polska	9 760,5	37 055,6	60 043,9	78 865,4	18 280,4	41 808,4	67 534,4
Wskaźnik rentowności obrotu brutto w %	woj. podlaskie	0,3	2,7	3,9	3,7	2,3	2,8	3,4
	Polska	3,0	4,9	5,2	5,0	5,0	5,3	5,5
Wskaźnik rentowności obrotu netto w %	woj. podlaskie	0,1	2,3	3,3	3,1	1,7	2,3	2,9
	Polska	2,2	4,0	4,2	4,1	4,0	4,4	4,6

Tabela 2. Dane prezentowane w ujęciu miesięcznym		II 2010	I 2011	II 2011
Podmioty gospodarki narodowej (stan w końcu okresu)	woj. podlaskie	89 028	91 948	92 006
Produkcja sprzedana przemysłu w mln zł (w cenach bieżących)	woj. podlaskie	1 145,1	1 217,4	1 315,1
	Polska	68 678,6	77 949,0	81 483,6
Produkcja budowlano-montażowa w mln zł (w cenach bieżących)	woj. podlaskie	57,6	70,5	84,6
	Polska	3 170,3	3 390,7	3 913,1
Sprzedaż detaliczna towarów (w cenach bieżących)	woj. podlaskie (w mln zł)	488,1	445,6	489,0
	woj. podlaskie (poprzedni m-c=100)	99,4	65,4	109,7
	Polska (poprzedni m-c=100)	96,0	71,4	101,8

Komentarz:

Nowe dane dotyczące rynku producenta publikowane w ujęciu kwartalnym (za IV kwartał 2010 r.) nie są jeszcze dostępne. Niniejszy komentarz ogranicza się więc do analizy zmian wskaźników publikowanych w ujęciu miesięcznym.

Lutowe indykatory w woj. podlaskim

- ✦ Luty 2011 r. jest kolejnym miesiącem, w którym zanotowano wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON. Utrzymuje się więc tendencja wzrostowa notowana również styczniu. Wzrost liczby podmiotów w lutym br. (o 58 w stosunku do stycznia br.) nie był wprawdzie spektakularny, jednak przyczynia się do utrwalenia pozytywnych tendencji. Porównanie danych z lutego br. do danych na za luty 2010 r. pokazuje, że liczba podmiotów gospodarki narodowej wzrosła już znacząco – o 2978 podmiotów czyli o 3,3%.
- ✦ Pozytywne trendy odnotowuje się w produkcji sprzedanej przemysłu. W styczniu 2011r. wskaźnik ten notował spadek w stosunku do grudnia 2010 r., w lutym negatywna tendencja uległa odwróceniu. Produkcja sprzedana przemysłu wzrosła o 97,7 mln zł. (8%) w stosunku do stycznia br. i była wyższa o 170 mln zł. (14,8%) od produkcji sprzedanej w lutym 2010 r.
- ✦ Podobne tendencje notowane są w przypadku produkcji budowlano-montażowej. W lutym br. była ona o 14,1 mln zł. (20%) wyższa niż w styczniu oraz o aż o 27 mln zł. (46,8%) wyższa niż w lutym 2010 r.
- ✦ Sprzedaż detaliczna towarów w lutym wzrosła o 43,4 mln zł. (9,7%) w stosunku do stycznia br. i o 0,9 (0,2%) mln zł. w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego. Po styczniowej „zapaści”, kiedy to w województwie sprzedano towary o wartości stanowiącej 65,4% sprzedaży grudniowej (w grudniu notowano sezonowy wzrost wywołany zakupami przedświątecznymi) sytuacja w zakresie sprzedaży osiągnęła poziom zbliżony do analogicznego okresu roku poprzedniego.

Lutowe indykatory w Polsce

- ✦ Produkcja sprzedana przemysłu w skali kraju, w relacji do poprzedniego miesiąca, wykazała niższą dynamikę wzrostu niż ta osiągnięta w województwie. W lutym wzrosła ona o 4,5% w stosunku do stycznia br. i 97,7 mln zł. (8%). Natomiast dynamika wzrostu produkcji sprzedanej przemysłu krajowego, w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego wykazała się wyższą dynamiką niż osiągnięta w województwie podlaskim. W lutym br. produkcja sprzedana przemysłu w kraju osiągnęła wartość o 18,6% wyższą niż przed rokiem.
- ✦ Natomiast krajowa produkcja budowlano-montażowa wykazała niższe niż w województwie dynamiki sprzedaży zarówno w odniesieniu do poprzedniego miesiąca (wzrost o 15,4%) jak i roku ubiegłego (wzrost o 2,4%).
- ✦ Podobna sytuacja wystąpiła w zakresie sprzedaży towarów. W kraju, w lutym br. sprzedano w kraju towary o wartości jedynie o 1,8% wyższej niż w styczniu br. Jednak należy wspomnieć, iż styczeń w skali kraju był miesiącem, w którym dynamika sprzedaży towarów osiągnęła poziom wyższy niż w województwie podlaskim.

Definicje:

Nakłady inwestycyjne - nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. W skład nakładów na środki trwałe wchodzi nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m. in. roboty budowlano - montażowe, dokumentację projektowo – kosztorysowe,
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem),
- środki transportu,
- inne nakłady, tj. melioracje szczegółowe, koszty ponoszone przy nabyciu gruntów i używanych środków trwałych oraz od 1995 r. inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji (uwzględnione wyłącznie w danych wyrażonych w cenach bieżących).

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Dane dotyczą finansów przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw prezentowane są narastająco w ujęciu kwartalnym.

Przychody z całokształtu działalności – przychody, na które składają się:

- przychody netto ze sprzedaży w kraju i na eksport wytworzonych przez jednostkę produktów (wyrobów gotowych, półfabrykatów i usług), jak również opakowań, wyposażenia i usług obcych fakturowanych łącznie z produktami,
- przychody ze sprzedaży towarów i materiałów. Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży z uwzględnieniem upustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług,
- pozostałe przychody operacyjne, czyli przychody związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki,
- przychody finansowe, czyli kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielonych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji (sprzedaży), zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich ważności, nadwyżkę dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi.

Przychody z całokształtu działalności prezentowane są narastająco w ujęciu kwartalnym.

Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności – koszty, obejmujące:

- koszt własny sprzedanych produktów, towarów i materiałów związany z podstawową działalnością operacyjną, do którego zaliczono wartość sprzedanych towarów i materiałów oraz koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów,
- pozostałe koszty operacyjne, tj. związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki,
- koszty finansowe, np. odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od emitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, stratę ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżkę ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności prezentowane są narastająco w ujęciu kwartalnym.

Wynik ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów – różnica między przychodami netto osiągniętymi ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów a kosztami poniesionymi na ich uzyskanie (koszt własny sprzedanych produktów, towarów i materiałów). *Wynik ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów prezentowany jest narastająco w ujęciu kwartalnym.*

Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) – wynik na działalności gospodarczej, skorygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych. *Wynik finansowy brutto prezentowany jest narastająco w ujęciu kwartalnym.*

Wynik finansowy netto (zysk lub strata) - otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia. *Wynik finansowy netto prezentowany jest narastająco w ujęciu kwartalnym.*

Wskaźnik rentowności obrotu brutto – relacja wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności. *Wskaźnik prezentowany jest narastająco w ujęciu kwartalnym.*

Wskaźnik rentowności obrotu netto – relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności. *Wskaźnik prezentowany jest narastająco w ujęciu kwartalnym.*

Podmiot gospodarki narodowej - podmiot stosunków cywilno-prawnych prawa polskiego wyposażony w autonomię prawną, ekonomiczną i finansową, realizujący określoną przez siebie działalność, będący osobą prawną, jednostką organizacyjną niemającą osobowości prawnej albo osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą. Podmioty gospodarki narodowej są wpisywane do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej REGON prowadzonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Wśród podmiotów gospodarki narodowej nie uwzględniono osób prowadzących gospodarstwa indywidualnie w rolnictwie.

Dane prezentowane są w ujęciu miesięcznym dla woj. podlaskiego i w ujęciu kwartalnym dla kraju.

Produkcja sprzedana przemysłu - podstawowy miernik działalności gospodarczej (tj. działalności przemysłowej, budowlano-montażowej, transportowej i innej) przedsiębiorstw i firm przemysłowych, czyli jednostek gospodarczych zaliczonych według PKD 2007 do sekcji B, C, D, E. Wartość produkcji sprzedanej obejmuje:

- wartość sprzedanych (niezależnie od tego, czy zostały zapłacone) na zewnątrz przedsiębiorstwa produktów: własnej produkcji wyrobów gotowych, wykonanych usług, prac naukowo-badawczych, prac projektowych, geodezyjno-kartograficznych, robót, w tym także budowlano-montażowych wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców), itp. wynikającą z przemnożenia ilości sprzedanych wyrobów i usług przez jednostkową cenę sprzedaży skorygowaną o należne dopłaty, udzielone rabaty, bonifikaty, opusty lub umowne kwoty należne z tytułu sprzedaży wyrobów i usług, bez podatków od towarów i usług (VAT);
- wartość produktów wytworzonych niezaliczanych do sprzedaży, traktowanych na równi ze sprzedażą: wartość własnych wyrobów przekazanych do własnych punktów sprzedaży detalicznej, wartość wykonanych świadczeń na rzecz funduszu świadczeń socjalnych, wykonanych i przekazanych wyrobów i usług własnej produkcji na powiększenie wartości własnych środków trwałych, nieodpłatnie przekazanych produktów (tj. wyrobów i usług) na potrzeby reprezentacji i reklamy, przekazanych wyrobów i usług na potrzeby osobiste podatników i pracowników oraz darowizny wyrobów i świadczonych usług bez pobrania zapłaty;
- zryczałtowaną odpłatność agenta za powierzone mu prowadzenie działalności gospodarczej, użytkowanie środków trwałych itp., na podstawie umowy (zlecenia) zawartej z agentem; w przypadku umowy agencyjnej - pełne przychody agenta.

*W tabeli prezentowane są dane dotyczące przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Wskaźnik – produkcja sprzedana przemysłu wyrażony jest w **cenach bieżących**, które w statystyce rozumiane są jako ceny faktycznie stosowane w dokonywanych transakcjach kupna-sprzedaży towarów i usług w danym okresie. Za ceny bieżące przyjmuje się zazwyczaj ceny z danego roku lub miesiąca. Dla odmiany **ceny stałe** (ceny porównywalne lub niezmiennicze) służą do ustalania zmian fizycznych rozmiarów zagregowanych wielkości ekonomicznych (produkcji, sprzedaży, spożycia) w ujęciu wartościowym. Ceny stałe są cenami z danego okresu, zwanego bazowym i ich zastosowanie umożliwia porównanie zmian cen w czasie (tzw. dynamika). Obliczenia nie są wówczas obciążone czynnikiem inflacji.*

Produkcja budowlano – montażowa – dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obejmuje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów – wykonane siłami własnymi systemem zleceń przez podmioty budowlane na rzecz obcych zlecających.

Sprzedaż detaliczna towarów (łącznie z podatkiem VAT) - sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych) w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. sklepy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców. W wartości sprzedaży detalicznej, uwzględnia się wartość wytworzonych potraw i usług, sprzedanych wyłącznie we własnych placówkach gastronomicznych oraz wartość wytworzonych wyrobów sprzedanych we własnych punktach sprzedaży detalicznej. Sprzedaż detaliczna uwzględnia również dane z jednostek prowadzonych przez agentów, nie uwzględnia natomiast wartości sprzedaży targowiskowej dokonanej przez sprzedawców uiszczających jedynie opłatę placową. Sprzedaż detaliczna realizowana jest w cenach płaconych przez konsumentów (ceny realizacji), łącznie z podatkiem od towarów i usług VAT.

Dane dotyczące sprzedaży detalicznej towarów obejmują przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, w relacji: badany miesiąc do miesiąca poprzedniego.

Źródło:

1. *Biuletyn Statystyczny*, nr 2 (640), GUS, Warszawa 2011.
2. *Budownictwo – wyniki działalności w 2007 r.*, GUS, Warszawa 2008.
3. *Komunikat o sytuacji społeczno – gospodarczej województwa podlaskiego*, nr 2/2011, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2011.
4. *Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego*, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2008.
5. www.stat.gov.pl.

4. RYNEK KONSUMENTA

Wykres 2. Przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w woj. podlaskim oraz w Polsce w okresie: luty 2010r. – luty 2011r.

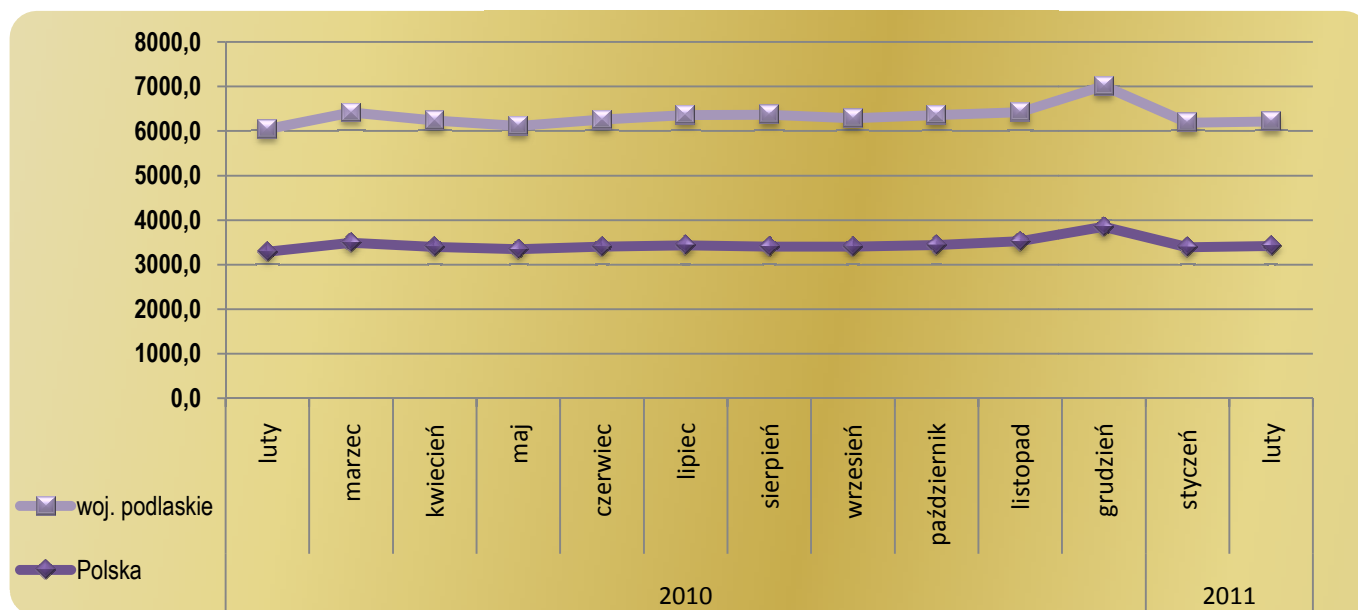


Tabela 1. Dane prezentowane w ujęciu kwartalnym		I kw. 2009	II kw. 2009	III kw. 2009	IV kw. 2009	I kw. 2010	II kw. 2010	III kw. 2010	IV kw. 2010
Ludność w tys. (stan w końcu kwartału)	woj. podlaskie	1 190,9	1 190,8	1 190,7	1 189,7	1 189,3	1 189,2	1 188,9	.
	Polska	38 139*	38 153*	38 174*	38 178	38 175	38 187	38 201	38 204
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (analogiczny okres poprzedniego roku = 100)	woj. podlaskie	102,8	103,4	103,1	103,2	103,0	101,8	101,8	.
	Polska	103,3	103,7	103,5	103,3	103,0	102,3	102,2	102,9

* dane zostały zmienione przez GUS w stosunku do wcześniej opublikowanych.

Tabela 2. Dane prezentowane w ujęciu miesięcznym		II 2010	I 2011	II 2011
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (analogiczny okres poprzedniego roku=100)	Polska	103,5	103,6	103,6
Przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w zł	woj. podlaskie	2 753,9	2 796,4	2 795,1
	Polska	3 288,3	3 391,6	3 422,1

Komentarz:

Lutowe indykatory w woj. podlaskim

- Stan liczby ludności w województwie podlaskim wykazuje stały systematyczny spadek, którego średni przyrost kwartalny za okres od I kwartału 2009 r. do III kwartału 2010 r. wyniósł 0,33 tys. osób. Czyli w omawianym okresie liczba ludności w województwie spadała średnio o 330 osób na kwartał. Dane za IV kwartał 2010 r. nie zostały jeszcze opublikowane przez GUS, jednakże przy notowaniach spadkowej tendencji i ujemnych prognozach demograficznych, przewidywania w tym zakresie wydają się być oczywiste.
- Inflacja w ujęciu miesięcznym publikowana jest wyłącznie na poziomie kraju. W ujęciu województwa dane prezentowane są raz w kwartale. Dane dla województwa podlaskiego za IV kwartał 2010 r. nie zostały jeszcze opublikowane. Analiza informacji za poprzednie kwartały wskazuje, iż po wzroście w pierwszym kwartale na poziomie 3,0%, w drugim i trzecim kwartale 2010 r., dynamika wzrostu cen zachowała stabilny poziom 1,8%.
- W lutym 2011r. przeciętne wynagrodzenie brutto osiągane przez podlaskich pracowników ukształtowało się na poziomie nieznacznie niższym niż w styczniu r. (o 1,31 zł.), natomiast wzrosło o 41,2 zł. w stosunku do lutego 2010 r.

Lutowe indykatory w Polsce

- Stan liczby ludności w kraju wykazuje odwrotne tendencje w stosunku do województwa podlaskiego. Poza minimalnym spadkiem w I kwartale 2010 r. liczba ludności wykazywała stały dodatni przyrost. Średnia przyrostu na kwartał (za okres od I kw. 2009 r. do IV w. 2010 r.) wyniosła 9,3 tys. osób.
- Inflacja w ujęciu miesięcznym utrzymuje się na stałym poziomie. Dynamika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych wykazała w lutym 2011 poziom identyczny jak w styczniu br. i zbliżony do poziomu z lutego 2010 r. Natomiast dane prezentowane w ujęciu kwartalnym pokazują, iż w kraju w 2010 r. inflacja kształtowała się na poziomie niższym niż w roku 2009. W I kwartale 2010 r. ukształtowała się na poziomie 3%, następnie dwa kwartały przyniosły spadki do poziomu 2,3% wg stanu na koniec II kwartału i do 2,2% na koniec III kwartału 2010 r. Ponowny wzrost zanotowano w końcu roku, inflacja wzrosła o 0,7 punktu procentowego, do poziomu 2,9%.
- W skali kraju, w lutym 2011 r. zanotowano wzrost przeciętnego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw, zarówno w stosunku do stycznia br. o 30,5 zł. jak i lutego 2010 r. o 133,8 zł.

Definicje:

Ludność faktycznie zamieszkała - ogół osób (ogółem lub według określonych cech) zameldowanych na pobyt stały w danej jednostce administracyjnej i faktycznie tam zamieszkałych oraz osób przebywających czasowo i zameldowanych w tej jednostce administracyjnej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. ponad 2 miesiące).

Ludność faktycznie zamieszkała prezentowana jest kwartalnie.

Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych – statystyczny wskaźnik ilościowego opisu dynamiki cen towarów i usług konsumpcyjnych w okresie badanym w porównaniu z okresem podstawowym (potocznie nazywany inflacją). Obliczany jest w oparciu o wyniki: badania cen towarów i usług konsumpcyjnych na rynku detalicznym oraz badania budżetów gospodarstw domowych, dostarczającego danych o przeciętnych wydatkach na towary i usługi konsumpcyjne, które są wykorzystywane do opracowania sytemu wag.

Przeciętne wynagrodzenie brutto - stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie (bez osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą).

Dane w tabeli dotyczą przeciętnego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw.

Źródło:

1) *Biuletyn Statystyczny*, nr 2 (640), GUS, Warszawa 2011.

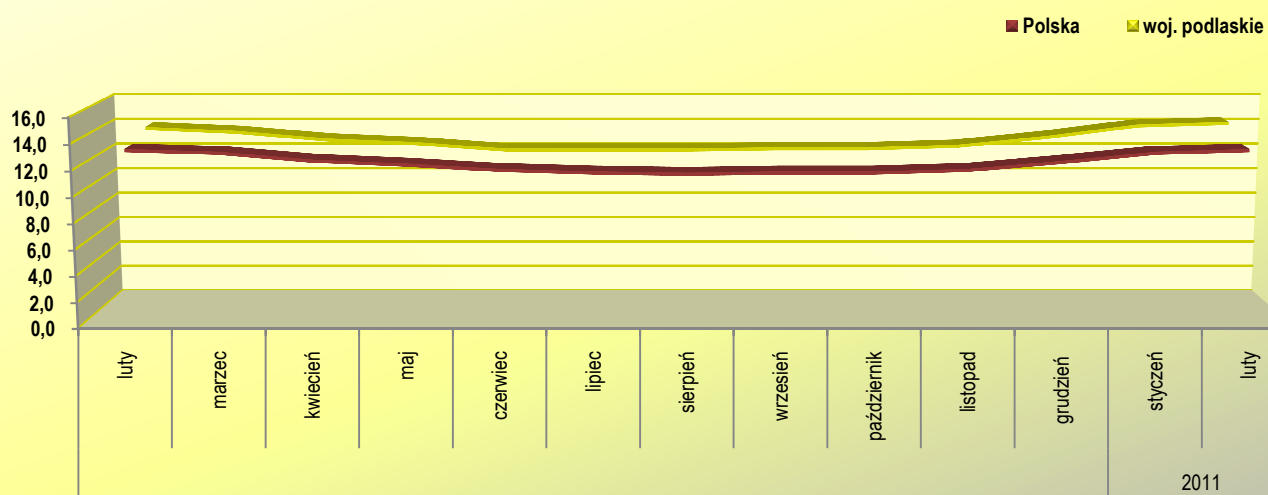
2) *Biuletyn Statystyczny Województwa Podlaskiego I, II, III, IV kwartał 2010 r., Białystok 2010, 2011.*

3) *Komunikat o sytuacji społeczno – gospodarczej województwa podlaskiego, nr 2/2011, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2011.*

4) www.stat.gov.pl

3) RYNEK PRACY

Wykres 3. Stopa bezrobocia w woj. podlaskim oraz w Polsce w okresie: luty 2010r. – luty 2011r.



Wykres 4. Średnia liczba bezrobotnych na jedną ofertę pracy w woj. podlaskim oraz w Polsce w okresie: luty 2010 – luty 2011r.

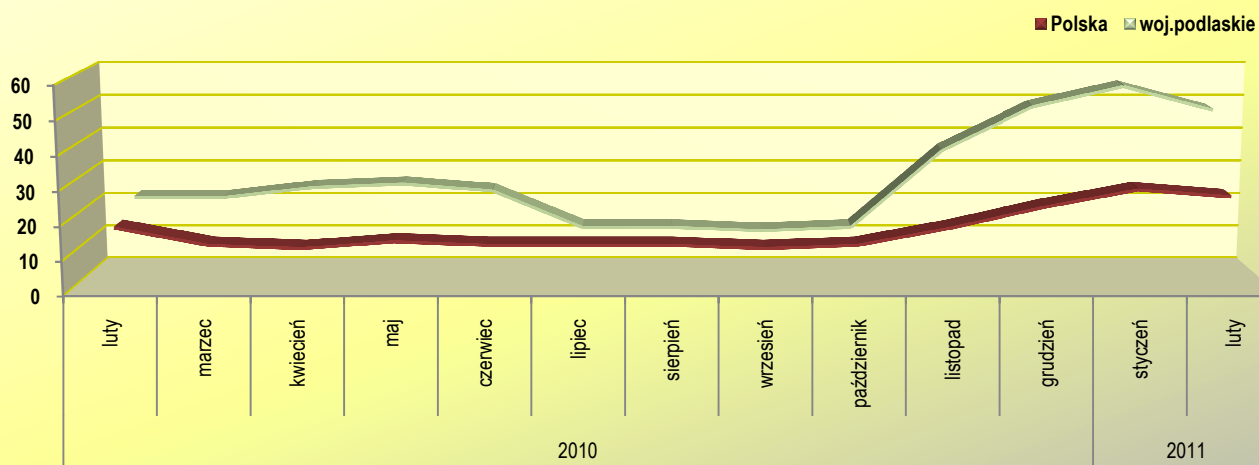


Tabela 1. Dane prezentowane w ujęciu kwartalnym		I kw. 2009	II kw. 2009	III kw. 2009	IV kw. 2009	I kw. 2010	II kw. 2010	III kw. 2010	IV kw. 2010
Liczba osób aktywnych zawodowo w tys. osób	woj. podlaskie	519	533	552	529	523	539	568	544
	Polska	17 128	17 202	17 159	17 356	17 413	17 676	17 826	17 724
Wskaźnik aktywności zawodowej w %	woj. podlaskie	54,0	55,1	56,0	54,3	53,3	54,9	56,6	54,6
	Polska	54,5	54,7	55,4	55,1	55,2	55,7	56,2	55,8
Wskaźnik zatrudnienia w %	woj. podlaskie	49,6	51,2	52,3	50,7	47,3	49,0	51,0	49,6
	Polska	50,0	50,4	50,9	50,4	49,4	50,4	51,1	50,6

Tabela 2. Dane prezentowane w ujęciu miesięcznym		II 2010	I 2011	II 2011
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw	woj. podlaskie	95 688	97 431	97 284
	Polska*	5 293	5 501	5 513
sektor publiczny	woj. podlaskie	9 974	9 562	9 465
sektor prywatny	woj. podlaskie	85 714	87 869	87 819
Stopa bezrobocia w %	woj. podlaskie	13,9	14,1	14,3
	Polska	13,2	13,0	13,2
Bezrobotni „nowozarejestrowani”	woj. podlaskie	6 655	9 905	5 731
	Polska	238 780	302 551	212 599
Bezrobotni „wyrejestrowani”	woj. podlaskie	6 162	4 191	4 718
	Polska	189 735	152 271	167 352
Bezrobotni zarejestrowani ogółem (stan w końcu miesiąca)	woj. podlaskie	67 232	69 475	70 488
	Polska	2 101 523	2 104 986	2 150 233
z prawem do zasiłku	woj. podlaskie	9 827	8 861	8 943
	Polska	426 790	359 941	361 142
kobiety	woj. podlaskie	29 963	32 901	33 171
	Polska	1 033 927	1 080 451	1 097 853
zamieszkali na wsi	woj. podlaskie	22 223	23 433	23 690
	Polska	919 774	924 245	941 777
osoby w okresie 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	woj. podlaskie	4 554	5 201	5 433
	Polska	132 944	137 081	143 074
w tym osoby, które ukończyły szkołę wyższą, do 27 roku życia	woj. podlaskie	1 839	1 809	1 858
	Polska	74 363	38 786	40 081
osoby zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy	woj. podlaskie	303	1 476	1 451
	Polska	2 838	63 246	62 545
cudzoziemcy	woj. podlaskie	16 145	296	296
	Polska	468 865	3 090	3 218
osoby do 25 roku życia	woj. podlaskie	1 379	16 871	17 165
	Polska	35 527	466 368	477 552
kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	woj. podlaskie	5 839	5 543	5 576
	Polska	186 097	179 832	183 111
długotrwale bezrobotni	woj. podlaskie	29 103	34 849	35 656
	Polska	843 643	967 709	994 627
osoby powyżej 50 roku życia	woj. podlaskie	14 486	15 142	15 286
	Polska	428 914	447 790	454 566
osoby bez kwalifikacji zawodowych	woj. podlaskie	19 718	19 507	19 872
	Polska	570 500	551 585	565 850
osoby bez doświadczenia zawodowego	woj. podlaskie	21 031	22 303	22 641
	Polska	546 798	564 197	577 844

Tabela 2. Dane prezentowane w ujęciu miesięcznym

		II 2010	I 2011	II 2011
osoby bez wykształcenia średniego	woj. podlaskie	36 861	36 165	36 783
	Polska	1 225 267	1 192 708	1 218 736
osoby samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko poniżej 18 roku życia	woj. podlaskie	4 339	4 505	4 589
	Polska	155 638	167 236	170 981
osoby, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	woj. podlaskie	1 270	1 363	1 408
	Polska	32 587	35 531	36 876
osoby niepełnosprawne	woj. podlaskie	3 470	3 561	3 595
	Polska	101 144	105 270	106 204
Oferty pracy** (zgłoszone w miesiącu sprawozdawczym)	woj. podlaskie	2 754	778	1 405
	Polska	81 956	46 645	50 680
w tym oferty pracy subsydiowanej	woj. podlaskie	2 194	241	777
	Polska	52 647	11 761	16 424
Średnia liczba bezrobotnych przypadających na jedną ofertę	woj. podlaskie	22	55	48
	Polska	18	29	27

* dane prezentowane w tysiącach.

** w statystyce rynku pracy oferty pracy od 2010 r. rozumiane są jako wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej w danym miesiącu.

Komentarz:

Dane dotyczące rynku pracy i odnoszące się do IV kwartału 200 r. zostały skomentowane w IPG za styczeń 2011 r., stad niniejsze indykatory zawierają jedynie komentarz do wskaźników prezentowanych w ujęciu miesięcznym.

Lutowe indykatory w woj. podlaskim

- Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w lutym br. nieznacznie zmalało (spadek o 147 osób) w stosunku do stycznia 2011 r. Spadek zatrudnienia notowano zarówno w sektorze publicznym (o 97 osób) jak i prywatnym (50 osób). Natomiast w odniesieniu do analogicznego okresu roku poprzedniego przeciętne zatrudnienie generalnie wzrosło o 1596 osób (1,7%). W ujęciu poszczególnych sektorów zaznaczyły się jednak różne tendencje. W ciągu roku zanotowano spadek zatrudnienia w sektorze publicznym (o 509 osób) i wzrost zatrudnienia w sektorze prywatnym (o 2105 osób – 2,5%).
- Stopa bezrobocia w województwie notuje dalszy wzrost. Zarówno w odniesieniu do stycznia 2011 r. (o 0,2 pkt. procentowego) jak i w odniesieniu do lutego 2010 r. (o 0,4 pkt. procentowego).
- Liczba noworejestrujących się bezrobotnych w lutym br. była zdecydowanie niższa niż w styczniu br., o 4174 osoby (42%) i niższa niż w lutym ubiegłego roku o 924 osoby (13,9%). Liczba bezrobotnych wyrejestrowywanych ze statystyk była w lutym br. wyższa niż w styczniu o 527 osób, ale o 1444 osoby niższa niż w lutym ubiegłego roku.
- Różnice pomiędzy liczbą rejestrujących się bezrobotnych i wyrejestrowujących się bezrobotnych wpływają na saldo końcowe w postaci liczby zarejestrowanych bezrobotnych na koniec miesiąca. Ich liczba kształtowała się w lutym niekorzystnie zarówno w odniesieniu do stycznia br. (wzrost o 1013 osób – 1,5%) jak i do analogicznego okresu roku poprzedniego (wzrost o 3256 ofert – 4,8%).
- W związku ze wzrastającą liczbą bezrobotnych, pogarsza się sytuacja w niektórych kategoriach tych osób. Najwyższe wzrosty liczby osób zarejestrowanych notowano w lutym br. w odniesieniu do stycznia wśród: kobiet (wzrost o 20 osób – 0,8%), osób zamieszkałych na wsi (wzrost o 257 osób – 1,1%), osób w okresie 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki (wzrost o 4,5%), osób do 25 r. ż. (wzrost o 294 osoby – 1,7%), długotrwale bezrobotnych (wzrost o 807 osób – 2,3%), osób bez kwalifikacji zawodowych (wzrost o 365 osób – 1,9%), osób bez doświadczenia zawodowego (wzrost o 338 osób – 1,5%), osób bez wykształcenia średniego (wzrost o 618 osób – 1,7%).
- Liczba ofert pracy zgłoszonych do urzędów pracy w lutym była wyższa o 627 (wzrost o 80,6%) niż w styczniu ale aż o 1349 ofert niższa niż w lutym ubiegłego roku (spadek o 49%). Ofert pracy subsydiowanej było w lutym o 536 więcej niż w styczniu (wzrost o 222,4%) ale aż o 1417 (64,6%) ofert niższa niż w lutym ubiegłego roku.
- Średnia liczba bezrobotnych przypadających na jedną ofertę pracy w lutym spadła o 7 (12,7%) w stosunku do ubiegłego miesiąca ale wzrosła o 26 (118%) w porównaniu do lutego 2010 r.

Lutowe indykatory w Polsce

- W kraju przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w lutym br. wzrosło w stosunku do stycznia br. o 12 tys. osób (0,2%) jak i lutego ubiegłego roku o 220 tys. osób (4,0%).
- Stopa bezrobocia wzrosła o 0,2 pkt. procentowego w porównaniu do stycznia br. ukształtowała się na identycznym poziomie jak w lutym roku ubiegłego.
- Liczba noworejestrujących się bezrobotnych w lutym br. była podobnie jak w województwie podlaskim zdecydowanie niższa niż w styczniu br., o 90,0 tys. osób (29,7%) i nieco niższa niż w lutym ubiegłego roku, o 26,2 tys. osób (11%). Liczba bezrobotnych wyrejestrowywanych ze statystyk była w lutym br. wyższa niż w styczniu o 15,1 tys. osób (9,9%) ale o 22,4 tys. osób (11,8%) niższa niż przed rokiem.

- ✦ Ostatecznie liczba zarejestrowanych bezrobotnych na koniec miesiąca ukształtowała się na poziomie wyższym niż w styczniu br. (o 45,2 tys. osób – 2,1%) oraz w lutym 2010 r. (wzrost o 48,7 tys. osób – 2,3%).
- ✦ Największe wzrosty liczby bezrobotnych zanotowano w lutym br. w odniesieniu do stycznia wśród: kobiet (wzrost o 17,4 tys. osób – 1,6%), osób zamieszkających na wsi (wzrost o 17,5 tys. osób – 1,9%), osób w okresie 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki (wzrost blisko o 6 tys. osób – 4,4%), osób do 25 r. ż. (wzrost o 11,1 tys. osób – 2,4%), długotrwale bezrobotnych (wzrost o 26,9 tys. osób – 2,8%), osób po 50 r.ż. (wzrost o 6,8 tys. osób – 1,5%), osób bez kwalifikacji zawodowych (wzrost o 14,3 tys. osób – 2,6%), osób bez doświadczenia zawodowego (wzrost o 13,6 tys. osób – 2,4%), osób bez wykształcenia średniego (wzrost o 26,0 tys. osób – 2,2%).
- ✦ Liczba ofert pracy zgłoszonych do urzędów pracy w kraju w lutym była wyższa o 4,0 tys. (wzrost o 8,7%) niż w styczniu ale o 31,3 tys. ofert niższa niż w lutym ubiegłego roku (spadek o 38,2%). Ofert pracy subsydiowanej było w lutym o 4,7 tys. więcej niż w styczniu (wzrost o 39,6%) ale aż o 36,2 tys. ofert (68,8%) ofert niższa niż w lutym ubiegłego roku.
- ✦ Średnia liczba bezrobotnych przypadających na jedną ofertę pracy w lutym spadła w skali kraju o 2 osoby (6,9%) w stosunku do ubiegłego miesiąca ale wzrosła o 9 (50%) w porównaniu do lutego 2010 r.

Definicje:

Aktywni zawodowo – osoby w wieku 15 lat i więcej należące do pracujących (zgodnie z pojęciem – „Pracujący wg BAEL i NSP 2002”) lub bezrobotnych (zgodnie z pojęciem – „Bezrobotni wg BAEL i NSP 2002”).

Wskaźnik aktywności zawodowej - współczynnik aktywności zawodowej jest to procentowy udział aktywnych zawodowo (wg BAEL i NSP 2002) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej.

Wskaźnik zatrudnienia - procentowy udział ludności pracującej („Pracujący według BAEL i NSP 2002”) w ogólnej liczbie ludności.

Przeciętne zatrudnienie - średnia wielkość zatrudnienia obliczona dla badanego okresu (np. miesiąca, kwartału, roku) na podstawie ewidencyjnego stanu zatrudnienia. Przeciętne zatrudnienie w badanym okresie uwzględnia pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty.

W tabeli zaprezentowano dane dotyczące przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w jednostkach o liczbie pracujących więcej niż 9 osób, w podziale na sektor publiczny oraz sektor prywatny.

Sektor publiczny - ogół podmiotów gospodarki narodowej grupujących własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego. W przypadku równego udziału kapitału publicznego (50% stanowi łączny udział własności: Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych, jednostek samorządu terytorialnego) i prywatnego (50% stanowi łączny udział własności: krajowych osób fizycznych, pozostałych krajowych jednostek prywatnych, osób zagranicznych) podmiot gospodarki narodowej zaliczany jest do sektora prywatnego.

Sektor prywatny - ogół podmiotów gospodarki narodowej grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego. W przypadku równego udziału kapitału publicznego (50% stanowi łączny udział własności: Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych, jednostek samorządu terytorialnego) i prywatnego (50% stanowi łączny udział własności: krajowych osób fizycznych, pozostałych krajowych jednostek prywatnych, osób zagranicznych) podmiot gospodarki narodowej zaliczany jest do sektora prywatnego.

Stopa bezrobocia (wskaźnik bezrobocia) - procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo (tzn. pracującej i bezrobotnej). W przypadku BAEL i NSP 2002 definicja odnosi się do osób bezrobotnych (zgodnie z pojęciem - „Bezrobotni według BAEL i NSP 2002”) i aktywnych zawodowo (będących sumą pracujących - zgodnie z pojęciem – „Pracujący według BAEL i NSP 2002” bezrobotnych (zgodnie z pojęciem – „Bezrobotni według BAEL i NSP 2002”). W przypadku bezrobocia rejestrowanego definicja odnosi się do osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy (zgodnie z pojęciem – „Bezrobotni zarejestrowani”) i aktywnych zawodowo będących sumą zarejestrowanych osób bezrobotnych i pracujących w jednostkach sektora publicznego i prywatnego. Liczba pracujących nie uwzględnia osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

W tabeli zaprezentowano stopę bezrobocia rejestrowanego.

Bezrobotni „nowozarejestrowani” (napływ bezrobotnych) – są to osoby zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy w ciągu miesiąca, kwartału lub roku. Wśród nowo zarejestrowanych bezrobotnych wyróżnić można następujące kategorie: rejestrujących się w urzędzie pracy jako bezrobotni po raz pierwszy i powracających do rejestracji po raz kolejny (w tym po pracach interwencyjnych, robotach publicznych lub po szkoleniu), osoby dotychczas nie pracujące i poprzednio pracujące, osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki, a także zwolnionych z przyczyn zakładu pracy (zwolnienia grupowe).

Bezrobotni „wyrejestrowani” (odpływ bezrobotnych) – są to osoby, które w ciągu miesiąca, roku zostały wykreślone z ewidencji urzędów pracy z różnych przyczyn, m.in. w związku z: pracami sezonowymi, rozpoczęciem szkolenia lub stażu u pracodawcy, niepotwierdzeniem gotowości do pracy, dobrowolną rezygnacją ze statusu bezrobotnego, podjęciem nauki, ukończeniem przez kobiety 60 lat, a mężczyzn – 65 lat, nabyciem prawa emerytalnego lub rentowego, nabyciem uprawnienia do zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego.

Bezrobotni zarejestrowani – to osoby niezatrudnione i nie wykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie albo innej pracy zarobkowej (bądź, jeśli są to osoby niepełnosprawne - zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole z wyjątkiem uczących się w szkole dla dorosłych lub przystępujących do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły lub w szkole wyższej gdzie studiują w formie studiów niestacjonarnych, zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli:

- a) ukończyły 18 lat,
- b) nie ukończyły 60 lat - kobiety lub 65 lat - mężczyźni,
- c) nie nabyły prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobierają zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego,
- d) nie są właścicielami lub posiadaczami samodzielnymi lub zależnymi nieruchomości rolnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.), o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie

podlegający ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonkowie lub domownicy w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,

e) nie uzyskujące przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy windykacyjnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonkowie lub domownicy w takim gospodarstwie,

f) nie podjęły pozarolniczej działalności od dnia wskazanego w zgłoszeniu do ewidencji do dnia wyrejestrowania tej działalności albo niepodlegające na podstawie odrębnych przepisów obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,

g) nie są tymczasowo aresztowani lub nie odbywają kary pozbawienia wolności,

h) nie uzyskują miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,

i) nie pobierają na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,

j) nie pobierają, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,

k) nie pobierają po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego, o którym mowa w „Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy” w art. 70, ust. 6.

Bezrobotny do 25 roku życia – to osoba bezrobotna, która w roku kalendarzowym zastosowania wobec niej usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończyła 25 roku życia.

Bezrobotni, którzy ukończyli szkołę wyższą do 27 roku życia – to osoby zarejestrowane jako bezrobotne w okresie do 12 miesięcy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie lub innym dokumencie poświadczającym ukończenie szkoły wyższej, które nie ukończyły 27 roku życia.

Bezrobotny długotrwale - oznacza osobę bezrobotną, pozostającą w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat.

Bezrobotny powyżej 50 roku życia - to osoba bezrobotna, który w roku kalendarzowym zastosowania wobec niej usług lub instrumentów rynku pracy ukończyła co najmniej 50 lat życia.

Bezrobotny bez kwalifikacji zawodowych - to osoby bezrobotne o wykształceniu gimnazjalnym lub niższym oraz nieposiadające kwalifikacji do wykonywania zawodu.

Osoba samotnie wychowująca dziecko – to osoba samotnie wychowującą co najmniej jedno dziecko w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Bezrobotni niepełnosprawni – są to osoby niepełnosprawne zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotne, spełniające warunki określone w art. 2, ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.) oraz art. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.).

Źródło:

- 1) *Aktywność ekonomiczna ludności w województwie podlaskim*, Urząd Statystyczny w Białymstoku.
- 2) *Biuletyn Statystyczny*, nr 2 (640), GUS, Warszawa 2011 r.
- 3) *Komunikat o sytuacji społeczno – gospodarczej województwa podlaskiego*, nr 2/2011, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2011.
- 4) *Sprawozdanie MPiPS - 01*, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku.
- 5) *Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2008 Nr 69, poz. 415 z późn. zmianami)*.
- 6) *Zasady Metodyczne Statystyki Rynku Pracy i Wynagrodzeń*, GUS, Warszawa 2008 r.
- 7) www.psz.praca.gov.pl
- 8) www.stat.gov.pl

Uwaga: Dane od 2009 r. prezentowane są zgodnie z klasyfikacją PKD 2007 i nie są w pełni porównywalne z danymi z 2008 r. publikowanymi wg PKD 2004.

Zapraszamy do zapoznania się z rozszerzoną wersją *Indykatorów Podlaskiej Gospodarki* w formacie Excel, która zamieszczana jest na stronie internetowej *Podlaskiego Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych*:
<http://www.obserwatorium.up.podlasie.pl/>